

Tulkkien palkat ja palkkiot eivät vastaa työn vaativuutta

Kysyimme viime marras-joulukuussa tulkkien työehdoista ja palkkauksesta. Kysely osoitti sen, että tulkeilla ei ole ei ole valtaa omiin palkkioihinsa eikä juurikaan niihin ehtoihin, joilla työtään tekevät.

TEKSTI HANNA GORSCHELNIK

Kysely toteutettiin kahdessa osassa. Ensimmäisessä osassa tarkasteltiin työn tekemisen ehtoja ja toisessa osassa paneuduttiin palkkoihin ja palkkioihin. Kysely oli avoin kaikille tulkeille, ei vain KAJ:n jäsenille.

Työn tekemisen ehdoista kertoi 113 vastaajaa ja palkkoja ja palkkioita koskeviin kysymyksiin vastasi 56 henkilöä. Vastaajamäärät ovat pieniä, eikä näistä saada kuin suuntaa antavia tietoja KAJ:n edunvalvonnan tueksi. Olisimmekin toivoneet enemmän vastauksia myös sosiaalisessa mediassa jaettuun kyselyymme.

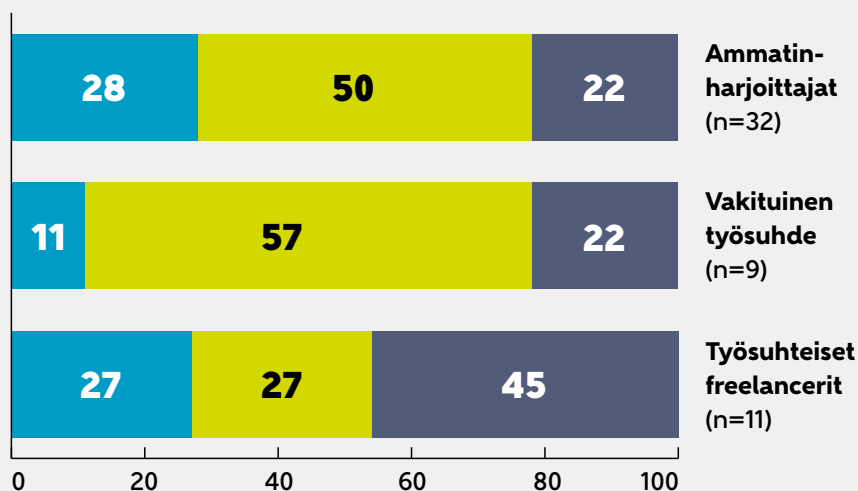
Vastanneissa tulkeissa oli muun muassa venäjän, arabian, darin, kurdin, swahilin, kiinan, japanin ja eurooppalaisten kielten tulkkeja.

Työsuhteet katoamassa freelancereilta

Kyselyn ensimmäiseen osaan vastanneista puolet työskentelee työsuhteessa ja puolet ammatinharjoittajina tai työkorvauksia saavina freelancereina.

Työsuhteisista vastaajista **46 %** on työsuhteisia freelancereita tai tarvittaessa töihin kutsuttavia, joilla ei ole kiinteää viikkotyötuntimäärää työsopimuksessaan. Valtaosa heistä työskentelee käännös- ja kielialan yrityksissä. **62 %** työskentelee lähes yksinomaan

Pystytkö mielestäsi neuvottelemalla vaikuttamaan palkkaasi, %

■ Kyllä ■ En ■ En osaa sanoa

i Yritysten sanelupolitiikka sapettaa tulkeja. Tulkeilla on olematon neuvotteluasema yrityksiin nähden, mikä aiheuttaa voimattomuuden tunnetta.

”Alan heikko järjestäytyneisyys on ongelma. Tulkit tekevät töitä yksin ja saattavat kohdata kollegoitaan harvoin.”

tulkkina eli työtehtävistä **80-100 %** on tulkkausta. **76 %** niistä työsuhteisista freelancereista ja ns. O-tuntisopimusalaisista, jotka vastasivat työn tekemisen ehtoja kartoittavaan kyselyyn, työskentelee yksinomaan tässä työntekemisen muodossa.

O-tuntisopimukset ovat hiipineet tulkkausalallekin: neljäsosa työsuhteesta olevista vastaajista oli näitä. Tosin eroa työsuhteisten freelancereiden ja tarvittaessa töihin kutsuttavien välillä on vaikea tehdä. Tulkkien kerտoman mukaan kuitenkin työsuhteessa tehty freelancer-tö alkaa olla katoava

työmuoto tulkkausalalla. Vielä jäljellä oleville työsuhteisille freelancereille ei yrityksissä haluta kirjata vähimmäisviikkotuntimäärä vaan vedotaan siihen, että toimeksiantotilaukset ovat ennakoimattomia. Yrityksissä pyritään kannustamaan työsuhteisia freelancereita yrittäjiksi. Yritykset myös pyrkivät siihen, että jokainen toimeksianto on omansa eikä työsuhde jatku toimeksiantojen välillä.

Noin **40 %** työsuhteisissa vastaajista työskentelee perinteisessä vakituisessa kokopäivätyössä. **68 %**:lla vakituisessa työsuhteessa olevilla tulkkaus vie enin-

tään **24 %** työajasta.

Yli **60 %** vakituisessa tai määräaikaisessa työsuhteessa työskentelevistä on töissä julkisella sektorilla. Valtio on näiden vastaajien suurin työllistäjä.

Ammatinharjoittajat ahkerimpia kouluttautumaan

Yllätys ei ollut, että vastaajajoukosta **86 %** oli naisia ja että puolella vastaajista on humanistisen alan FM-tutkinto. Naisvaltainen tulkkijoukko on varsin koulutettua joukkoa: yliopisto- tai ammattikorkeakoulututkinnon tai ammattitutkinnon lisäksi oppia on haettu erilaisilta kursseilta.

Tulkeista ahkerimmin ovat kouluttautuneet itsensä työllistäjät: **69 %** vastanneista ammatinharjoittajista ja ei-tösuhteisista freelancereista ja **58 %** vastanneista työsuhteisista freelance-reista on hankkinut tulkin koulutusta suorittamalla vähintään yksittäisiä kursseja.

Vapaus viehättää itsensätyöllistäjää, sanalupoliitikka sapettaa

Puolet niistä vastaajista, jotka työllistivät itse itsensä toimii ammatinharjoittajina tai yrittäjinä ja **35 %** ei-tösuhteisina, työkorvauksia saavina freelancereina. **13 %** toimi sivutoimisina ammatinharjoittajina.

Ammatinharjoittajaksi tai freelanceriksi ryhdyttiin useimmiten (**56 %** vastaajista) työskentelymuodon vapauden vuoksi. Kuitenkin **45 %** vastaajista ilmoitti, ettei muuta vaihtoehtoa ollut tulkin työn tekemiseksi. Ammatinharjoittajina tai työkorvauksilla toimivista freelancereista **60 %** ilmoitti toimivansa valtaosassa tai kaikissa tulkkaustoimeksiannoissaan alihankkijana.

Erittäin tai melko tyytyväisiä työskentelymuotoonsa oli kuitenkin **78 %** ammatinharjoittajista, yrittäjistä ja työkorvauksia saavista freelancereista, vaikkakin ei-tösuhteisten freelance-reiden tyytymättömien joukko oli >

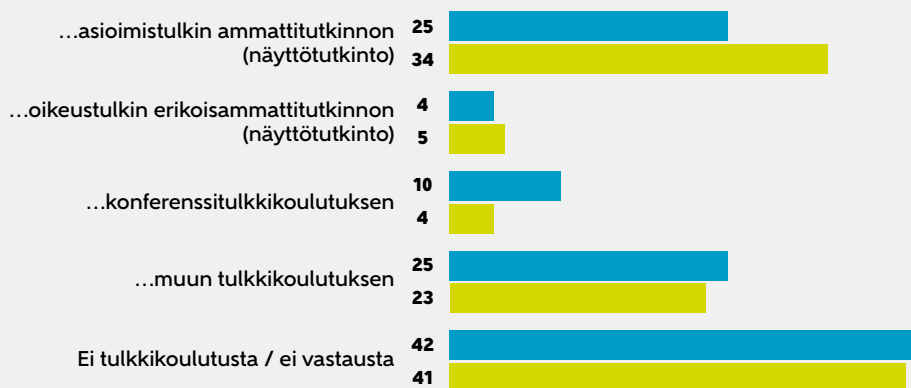
KAIKKI VASTAAJAT, %

Toimitko tulkkina tällä hetkellä pääasiassa...

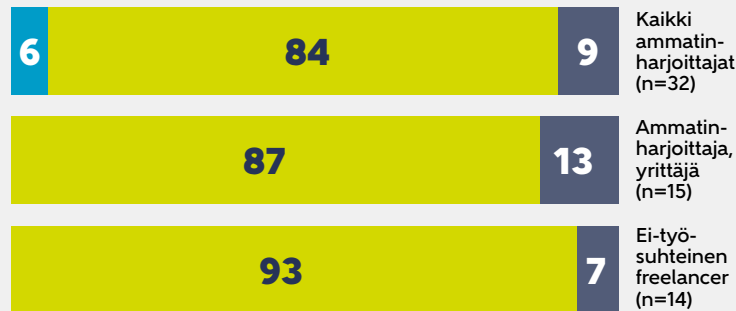

KAIKKI VASTAAJAT, %

Oletko suorittanut...

Laskutatko valmistautumisajasta toimeksiantoon erikseen, %

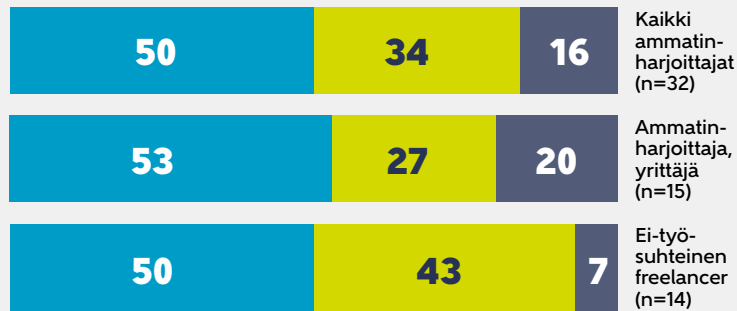

■ Kyllä ■ En ■ Ei vastausta

i Valtaosalle tulkeista tulkkaustoimeksiantoja välittävät yritykset eivät maksa valmistautumisesta vaan olettavat sen sisältyvän palkkioon. Vain suorille asiakkaille tehdystä toimeksiannoissa tulkeilla on neuvotteluvaltaa. Myös osa tulkeista kokee, että valmistautuminen kuuluu hintaan.

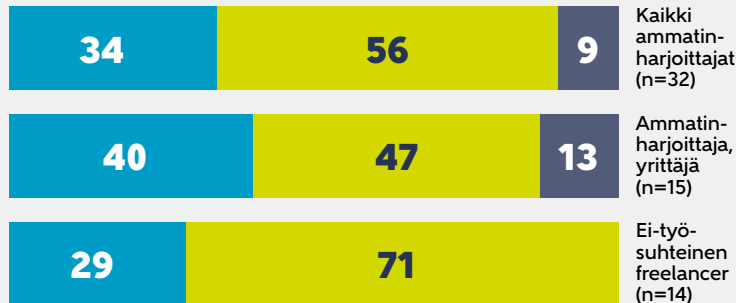
Veloitatko lisä- ja kiiretyöstä tai epämukavana työaikana tehdystä tulkkaustyöstä, %

■ Kyllä ■ En ■ Ei vastausta

i 27% ammatinharjoittajista ja 43% työkorvauksia saavista freelanceereista ilmoitti, etteivät tulkkauksilytysfirmat maksa esimerkiksi iltalisiä. Tulkkien mukaan neuvottelumahdollisuudet ovat näiden yritysten kanssa olemattomat. Tulkit suosivatkin niiden yritysten toimeksiantoja, jotka huolehtivat lisistä.

Laskutatko tai korvataanko sinulle se aika, joka kuluu tulkkauksipaikalle matkustamisesta/siirtymisestä, %

■ Kyllä ■ En ■ Ei vastausta

i Valtaosalle ammatinharjoittajista ja ei-työsuhteisista freelanceereista ei korvata aikaa, joka kuluu toimeksiantopaikalle siirtymiseen. Useat ammatinharjoittajat maksavat siis itse omasta pussistaan matkoihin kuluvan ajan, joka on pois ulos myytävästä työntekoajasta.

”Tulkin ammatin pitäisi olla suojattu ja pienillä toimijoilla pitäisi olla jotakin kampea isoja vastaan.”

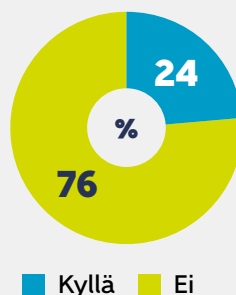

Maksetaanko sinulle erikseen lisä- ja kiiretyöstä tai epämukavana työaikana tehdystä tulkkaustyöstä (esim. ilta- tai yötyö, aattona tai arkipyhänä tehty työ)?

i Valtaosa vastanneista työsuhteisista freelanceereista jää ilman esimerkiksi ilta- tai pyhäkorvauksia.

Lasketaanko tulkkauksipaikalle siirtymiseen kuluva aika työaikaasi eli saatko matka-ajalta palkkaa tai palkkion?

i Työsuhteisen freelancer-tulkin siirtymistä tulkkaustoimeksiantopaikalle ei lasketa tulkin työaikaan - oli se samalla paikkakunnalla, seutukunnassa tai eri paikkakunnalla. Vasta useamman tunnin matkasta voidaan maksaa esim. puolet tulkkauksen tuntipalkasta. Kuitenkin kyselyyn vastanneet työsuhteiset freelancerit käyttivät aikaa siirtymisiin keskimäärin noin 13 tuntia viikossa.

selvästi suurempi (**28 %**) kuin ammatinharjoittajien joukko (**7 %**).

Työsuhteisista freelancereista **43 %** melko tai erittäin tyytyväisiä ja **48 %** oli melko tai erittäin tyytymättömiä työskentelymuotoonsa.

Tyytymättömyyttä aiheuttaa työn tuoman toimeentulon niukkuus ja epävarmuus. Yritysten sanelupolitiikka sapettaa, ja se, että tulkeilla on olematon neuvotteluasema yrityksiin nähden, aiheuttaa voimattomuuden tunnetta. Tulkit myös kokevat, että isot yritykset hyväksikäyttävät heitä ja että yrittäjäriskiä siirretään alihankkijatulkeille ja työsuhteisille freelancereille esimerkiksi niin, että tulkin palkkion tai palkan taso vaihtelee asiakkaittain. Lisäksi vaikuttaa siltä, ettei ammatiosaamista ja kertynyttä kokemusta arvosteta palkkioissa tai palkoissa. Jatkuva epävarmuus myös stressaa.

Lisäksi työsuhteisten freelancereiden keskuudessa aiheuttavat närää sekä palkkauksen läpinäkymättömyys että se, että työn tekemisen ehtoja heikennetään jatkuvasti. Työsuhteisia freelancereita painostetaan siirtymään yrittäjiksi, joko suoraan tai jättämällä vaille työtä.

Valtaosalla palkkiot pohjamudissa

Kyselyn valossa tulkkien palkkiotaso ei ole heidän omissa käsissään, eikä ole ollut enää aikoihin, mikä on huolestuttavaa, mutta ei alaa seuraavalle yllättävää.

Työsuhteisista freelancereista **27 %** ja kuukausipalkkalaisista vain **11 %** koki voitavansa itse vaikuttaa palkkaansa. Puolet ammatinharjoittajista ja työkorvauksia saavista freelancereista koki, että palkkiot sanellaan.

Vakituksessa tai määräaikaisessa työsuhteessa työskentelevillä **64 %**:lla on työehtosopimus: taustalla on valtion virkaehtosopimusta, kunta-alan työehtosopimusta, mutta myös esimerkiksi teknologiateollisuuden ylempien toimihenkilöiden tes.

Palkkiokyselyyn vastanneiden joukko oli niin pieni, ettei palkkioista voi laatia tilastoa. Annetut tiedot kertovat vain suuntaa tulkkien tilanteesta työmarkkinoilla.

Ammatinharjoittajista **64 %** ei ole tyytyväinen nykyiseen palkkiotasoon. Työkorvauksia saavista freelancereista peräti **67 %** on tyytymätön palkkiotasoonsa. Hiukan yli puolet vastanneista työsuhteisista freelance-reista ei ollut tyytyväinen palkkaansa kokonaisuudessaan eikä kokenut sen vastaavan työtehtävien vaativuutta. Vaipaissa kommentoissa ihmeteltiin myös sitä, ettei tulkin kokemus tai tulkkaustoimeksiantojen vaativuus juurikaan näy tulkin palkassa vaikka se saattaa näkyä työnantajan saamassa hyödyssä.

Tavallisimmin ammatinharjoittajilla ja ei-työsuhteisille freelancereille palkkio maksetaan tuntiperusteisesti. Kuitenkin neljäsosalle näistä vastaajista palkkio maksetaan tietyltä alavalta minuuttimäärältä. Ilmoitetuista palkkioista käy ilmi, että alihankkijana ammatinharjoittajan tai freelancerin palkkio on keskimäärin **20–27 %** pienempi kuin suorilta asiakkailta laskutettaessa tulkklausajista riippuen. Erot olivat suurimmat oikeus- ja konferenssitulkkauksen palkkioissa.

Asioimistulkkauksessa suorille asiakkaille tehtävien toimeksiantojen arvonlisäveroton tuntipalkkiohaitari vaihteli kyselyyn vastanneilla ammatinharjoittajilla ja ei-työsuhteisilla freelancereilla **25 euron ja 90 euron** välillä eikä haitarissa ollut eroa siinä tehtiinkö tulkkauksen paikan päällä vai etänä. Alihankintana paikan päällä tehdyissä asioimistulkkauksissa palkkiot vaihtelivat **26 ja 65 euron** välillä ja etänä tehdyissä **15 ja 65 euron** välillä. Ero läsnäolo- ja etätulkkauksen välillä on harmillinen, sillä vastaajien mukaan puhelintulkkauksen voi olla stressaavampaa kuin läsnäolotulkkauksen.

Kaikki palkkakyselyyn vastanneet työsuhteiset freelancerit saivat tuntipalkkaa. Se vaihteli paikan päällä teh-

dysä asioimistulkkauksessa **25 ja 37 euron** välillä. Etäasioimistulkkauksessa tuntipalkan haitari oli **18–40 euroa**. Oikeustulkkauksessa perustuntipalkka vaihteli **33 ja 92 euron** välillä.

Vastanneet tulkit myös arvioivat, ettei palkoissa tai palkkioissa ole nähtävissä suuria muutoksia lähiaikoina. Ehtoja kuitenkin kiristetään jatkuvasti ja useampi vastaaja pohti sitä, kannattaako tulkkina työskentelyä enää jatkaa heikon ansiotason vuoksi.

Ansiotaso muuttuu tulkkaukseen mukaan

Kun vastaajat tarkastelivat tulkkaustoimeksiantojen tuomaa ansiotasoa lokakuusta 2016 lokakuuhun 2017, merkittävää ei ollut ansiotason nousu tai lasku vaan se, että muutos johtui muutoksesta tulkkaustoimeksiantojen määrässä ja vain harvoin palkkiotason muutoksesta.

Kyselyyn vastanneet tulkit kaipaavat rotia alalle. Tulkin ammatin pitäisi olla suojattu ja pienillä toimijoilla pitäisi olla jotakin kampea isoja vastaan. Koska tulkkien palkkioista ja korvauksista nipistetään jatkuvasti, tulkit eivät koe, että heidän asiantuntijuuttaan arvostetaan. Vaarana on, että tästäkin alasta on muodostumassa läpikulkuala, jolta vaihdetaan nopeasti pois parempien ansioiden perään.

Tulkit penäävät yhteiskuntavastuuta sekä tulkkaustryyksiltä että julkisilta toimijoilta, joissa tulkkauksen kilpailutusosaaminen on puutteellista ja hinta on määräävä tekijä.

Myös alan heikko järjestäytyneisyys on ongelma. Tulkit tekevät töitä yksin ja saattavat kohdata kollegoitaan harvoin. Alalla työskentelee myös paljon sellaisia, joilla ei ole välttämättä riittävästi tietoa palkkojen ja palkkioiden neuvottelemiseksi ja omien oikeuksiensa puolustamiseksi. ●

Lue lisää aiheesta verkkolehdestämme www.kaj.fi